

ועד המושבה פתח תקוה.

א. נ.

מצבה הרעוע המיוחד שבו נמצאת עכשיו מושבתנו הגדולה עם אלפי תושביה, וביחוד בעלי הנטיעות, מכריחה לפנות אל כ' בממורנדום זה למען להעיד תשומת לב מיוחדת לאתו באמצעים הנחוצים להקימה מהריסותיה. פתח תקוה שנבנתה והתפתחה ביחוד ע"פ איניציאטיבה פרטית והיתה כמעט הראשונה שהתחילה לנטוע בארצנו פרדסים ולשכללם ע"פ השטות היותר אחרונות והשקיעה בהם וכ"ג בשאר הנטיעות הרבה עמל וכסף ועי"ז נמישכו אליה רב המהגרים לארצנו וקלטה בתוכה גם את האילמנטים היותר עניים הן ממהגרי חו"ל וכ"ג ממהגרי הארץ השונים של הישוב הישן והחדש, בהמציאה להם עבודה ומחיה במשך כל הזמן הן לפני המלחמה וכ"ג בשנות המלחמה, — נמצאת עכשיו במצב קריטי מאד, אחרי כל הרפתקאות המלחמה שעברו עליה ושסבלה הרבה, הן צרות רגילות שמהן לא נקו כל נקודות הישוב, וכ"ג צרות יוצאות מן הכלל מסבת היותה מעבר מדרום לצפון, ובזמן שגרשו אחינו היהודים בשנת תרע"ז (1917) מיפו לצפון, הרוב היותר גדול של המגרשים נשאר להתבא במושבתנו מאי הפצם להתרחק מעיר מולדתם יפו, והלחץ והדחק של הממשלה התורנית ועושי דבריה אי־אפשר בשביל זה לתאר במלים.

ובזמן שלפני המלחמה היתה הרישה גדולה על פרות מושבתנו: כמו תפוחי־זהב, לימונים, אתרוגים, שקדים, ענבים ושאר מיני פרות: כמו אגסים, תפוחים, שנוטעינו השקיעו בנסיונותיהם המרבים את כל חייהם ועי"ז התפרנסו באופן ישר ואי־ישר אנשי כל המעמדים שחיו במושבתנו, והאחרונה ישגשה והתפתחה מיום ליום בכל המובנים, הן במצבה החמרי וכ"ג הרוחני—באה המלחמה ולא רק הפסיקה את התפתחותה, אך גם הרבתה את הריסותיה; נהרס מצבם של בעלי־הפרדסים, בעלי־השקדים, הכורמים, בעלי־שדות זריעה, בעלי־הבתים, בעלי־המלאכה והפועלים.

בשנה הראשונה למלחמה אחרי הפסקת החבור עם חו"ל נשארו רוב הפרות על המקום ומאין קונים להם, נמכרו בזול, כמעט חנם, או נרקבו על האילנות, אך בזה לא נגמרו הצרות, כי באותה שנה בא עלינו כחתף הארבה, אסון

מיוחד במינו והוא גמר עלינו את אסונות המלחמה של השנה הראשונה, ובמשך כשלישה חדשים וחצי הישחית את החלק היותר גדול של הנטיעות ומצץ את לשדנו—כי במלחמה נגדו בזזנו את כל כחתנו והוצאנו את הפרנסה האחרונה מן הכיס, וסו"ס השאיר אחריו חרבן נורא.

אך מרצנו לא פג ובמשך שאר שלשת שנות-ראינו-רעה, שנות-המלחמה, אזרנו ואמצנו את כל כחותינו להחזיק במשקיני שלא יחרבו כליל. הממשלה התורכית לא די שלא היתה באה לעזרת תושביה העובדים בעד הפרחת הארץ, היתה עוד מפריעה ולוחצת בכל מיני ענויים וצאים מן הכלל והיתה הורסת, כמה ישרק עליה בידה. את צנורות השקאת הפידסים לקחה מאתנו וכ"ג את המוטורים, ושאר מיני מכונות העבודה, כל בהמות העבודה, העגרות, מכשירי חרישה, וכו' וכו', ועל כלן הוצאות השחר ונדבות למלחמה למען לא יעשו פְּלָה בישובנו. אך זה הועיל מעט, יום יום נאסרו אנשים חפים מפשע בתור מרגלים אנגלים או באישמות אחרות שאין להן ישחר, ומאות אלפים פרנקים עלתה לנו החוקת הייהם במאסר התורכי וישרורם. הרבה מהם, מראשוני תושבינו, מתו במאסדים ולא הספיקו לראות את אור ישרור העולם וגאולת עמנו. והכל נשאנו, סבלנו, יחלנו כדמיה וקוינו.

חבלי ישרור מושבתנו נמישכו ג"כ יותר מדי ביחס לישראל מושבות אהינו בארצנו. טרם שנבקע אצלנו הישחר, עלטה כסתה את ישינו, כי הצבא התרכי כנסיגתו עשה לו עמדה בתוך מושבתנו ונלחם מתוכה, וירבה פה את ההרבן. חיי תושבינו וכ"ג של חלק מתושבי יפו שמצאו להם או מחסה במושבתנו היו בסכנה. הרבה מתושבינו נהרגו או, ונישאו אחריהם הרבה יתומים ואלמנות. הצבא ותותחיו נמצאו במחבא עצי הנטיעות שנישאו לפליטה, ועיזו נתקלקלו ונישחתו עוד יותר. עצים יקרים, שמשפחום, וגדלום במישך הרבה שנים נעקרו משרש, וכבר אמרנו אברנו, כי גם הבתים בתוך המושבה התחילו להחרם ע"י היריות,—אך סו"ס נבקע הישחר וכיום 4 טבת התרע"ה (22/12 1917) הופיעו משחרירינו, הצבא הבריטי המנצה עם בישורת הגאולה בפיו ותהי הרוחה לנפשותינו.

אך מפני זה שמושבתנו הוסיפה להמצא בתוך תוית המלחמה עוד כעשרה (10) ירחים, עד ר"ה השון שנה זו, שבמשך 5 ירחים מהם לא יכלנו להמצא בה מפני סכות מלחמתיות ונגדנו כיפו רחוק מרכושנו — מצב המשקים במושבתנו הוסיף להתרועע, אם כי הממשלה הבריטית הנאורה הישתדלה

לעזר לנו ולהיטיב עמנו עד כמה שאפשר; אך בכל טוב לבה לא היתה לה האפשרות למנוע בעד הריסות שונות המוכרחות להיות בסבת המלחמה, וככה נשחתו ונעצרו עוד הרבה עצי-פרו, נהרסו עוד בתים, ואת הפרות הבשולים שנמצאו על העצים הנשארים אי-אפשר היה לגשת לקטפם, מלבד חלק קטן — וכתשעים וחמשה אחוזים (95%) של יכול הפרות של השנה העברה הלכו לאבוד.

ההפסדים במושבתנו במשך זמן שלטון התרכים בשנות המלחמה עלו לסך 4.188.188 פרנק ובמשך עשרת (10) הירחים האחרונים למלחמה, שמושבתנו נמצאה בתוך החזית, לסך 2.019.300 פרנק — בסך-הכל לסך 6.207.488 פרנק, כפי שבקרו את זה גם שמא-יועד הפועל של התאחדות המושבות עם אגרונום מועד-הצירים לארץ-ישראל.

עול החובות שהשתרגו עלינו עלה למעלה ראש. תושבינו היבים למלואם פרטים — סך 2,247,684 פרנק, לאנגליה-פלשתינה-בנק — סך 666,640 פרנק, ליק"א — 546,224 פרנק, להלוואת דו"מס סימון — 336,171 פרנק, לאגודת פרדס — 122,510 — — בסך-הכל — 3,919,228 פרנק, מלבד החובות הצבורים של ועד המושבה העולים לסך כ- 400,000 פרנק. והחובות האלו — חלק גדול מהם לוינו בגיד תרכי במחיר מלא ומוכרחים היינו להוציאם בשביל עבודה וכו' ע"פ מחיר השוק שהיה החלק הששי ממחירו הרשמי.

דמלואים נושים לשלם להם את חובותיהם ואין לנו שום אפשרות לענות להם על דרישותיהם, וכ"ג אין לנו שום אפשרות לרפא ולקומם את המשקים החרבים ואת הבתים ההרוסים, כי דרושים לזה הרבה כחות ואמצעי כסף מרבים מאד, וכחותינו ואמצעינו עכשיו כ"כ מצערים הם, שלוו גם הכנסת הפרות היתה שָׁבָה לקדמותה כמו שהיתה לפני המלחמה, לא היתה מספיקה כלל וכלל לכסות אפילו חלק קטן של הוצאות קוממות הנהרסות, ובפרט שאין לנו שום תקנה לזה, וההכנסה הזעירה שיכולה להיות, לא תספיק אפילו לחלק ההוצאות של עבוד חלק הנטיעות שנישארן בשלמותן.

המוצא היחידי לצאת מן המצר שבו אנו נמצאים הוא: כי תושבינו יקבלו מאיזה מקור שהוא בחזרה את ההפסדים שסבלו במשך זמן המלחמה וכ"ג שמוסד-אגרי יקבל עליו את תשלום חובותינו הנ"ל ושאנחנו נתחייב לשלם למוסד-האגרי הזה קמעא קמעא ע"פ היפותיקא על נכסינו דלא ניידים.

מוצא אחר אין, ורק באופן כזה אפשר יהיה לקומם את הריסות מושבתנו, שהיא נקודה חשובה ביישוב ושהתקיימה כל הזמן בכחות עצמה. מבקשים אנו להתייחס בתשומת-לב הראויה לתזכירנו זה, לדון אודותו בכבוד ראשי, ולתת לנו את העזרה הנחוצה, כפי הצעתנו זו, במהירות ובמוקדם היותר אפשריים.

הועד הזמני :

צ. שמואליביטש.	ב. דיסקין.
ש. ז. גיססין.	ש. שטמפפר.
ש. כהן.	

ב. מכלים.
מזכיר-הועד.

כ"א שבט, התרע"ט.